

economen stellen dat landen als Griekenland een lagere rente en goedkopere munt nodig hebben, terwijl dat voor landen als Duitsland andersom zou moeten zijn. Een sterkere munt maakt exporteren duurder en importeren voordeliger en kan er dus voor zorgen dat in Duitsland een verschuiving plaatsvindt. Met tegelijkertijd een goedkopere munt voor Griekenland krijgt dit minder concurrerende land kans om een exportsector op te bouwen. Zo kunnen de verhoudingen weer recht trekken.

Er zijn veel Duitse bedrijven die zo productief zijn dat ze zelfs kunnen concurreren met Chinese bedrijven. Volgens sommige economen is Duitsland te concurrerend voor andere Europese landen, maar die visie is te kort door de bocht. Het klopt dat de grootste economie van de eurozone zeer concurrerend is, maar dat betekent niet direct dat het andere landen de pas heeft afgesneden. Ook landen als Griekenland, Spanje en Portugal kunnen (meer) handeldrijven met een land als Duitsland, of China. Allereerst kunnen de landen zelf concurrerder worden door hun productiviteit te verhogen. Vaak gaat het om landen die zelf niet aan de technologietop staan, maar werken aan een inhaalslag. Daarnaast is het voor ondernemers en werknemers mogelijk om zich toe te leggen op die producten en diensten waar zij relatief gezien het beste in zijn.

SPAAROVERSCHOT

Het luxeprobleem van het Duitse exportsucces hangt samen met een ander punt van aandacht: overmatig sparen. Sparen zorgt immers voor minder binnenlandse consumptie, waardoor het bedrijfsleven zich meer richt op het bedienen van bedrijven en consumenten in andere landen.

Ook bij deze redenering is een belangrijke kanttekening te plaatsen. Sparen op zichzelf hoeft niet slecht te zijn voor een economie. Sparen is niets anders dan uitgestelde consumptie. Geld dat niet direct bij de winkelier terecht komt, is beschikbaar voor investeringen. Zo komt het in het productieproces dat op een later moment goederen en diensten teweegbrengt, beschikbaar voor consumptie. Dat kan zomaar die consument zijn die zijn geld juist ter beschikking heeft gesteld.

In de basis is het aan inwoners zelf om per verdiende euro de afweging te maken tussen sparen en consumeren. In een aantal gevallen kan het zelfs logisch zijn om geld opzij te zetten, zoals voor een huis, studie van kinderen of de ouderdagsvoorziening. Daarnaast heeft de gedaalde rente ook zijn weerslag op spaargedrag. Sparen rendeert minder, dus moeten mensen juist meer sparen om hun spaardoelen binnen eenzelfde tijdsbestek te kunnen realiseren.

HERVORMINGEN

Hoewel de spaardrift en focus op export op zichzelf minder

problematisch zijn dan op het eerste gezicht misschien lijkt, heeft Duitsland ook een aantal structurele belemmeringen die de economische groei en het groeipotentieel drukken.

Op de arbeidsmarkt is er nog voldoende ruimte om kosten en regels terug te dringen, zodat mensen makkelijker emplooi kunnen vinden of van werkgever kunnen veranderen. De juiste scholing en training zorgt ervoor dat werknemers zich daar ontwikkelen waar zij het beste passen. De kansen in de markt en de prikkels om aan te sluiten en mee te komen moeten er ook zijn. Helaas gaat dat in Duitsland te vaak mis.

Ook zijn inkomens en vermogens behoorlijk ongelijk verdeeld bij onze oosterburen. Op zichzelf hoeft dat geen probleem te zijn. Wanneer de taartpunten niet even groot zijn, maar de taart als geheel groeit, kan iedereen beter af zijn. Maar in Duitsland heeft een grote groep mensen zonder vermogen moeite om rond te komen. Zonder beleggingen of een eigen huis zijn de winsten op de financiële markten aan deze groep voorbijgegaan.

Het was Merkels voorganger, Gerhard Schröder die Duitsland, destijds 'de zieke man van Europa' genoemd, weer op de been heeft gekregen met hervormingen. Nu is het aan het nieuwe kabinet om de huidige pijnpunten aan te pakken.

**DUITSLAND
HEEFT EEN
AANTAL**

**STRUCTURELE
BELEMME-
RINGEN DIE DE**

**ECONOMISCHE
GROEI EN HET
GROEIPOTEN-
TIEEL DRUKKEN**

**MADE IN
GERMANY**

